

جایگاه اقتصادی بازار در توسعه پایدار شهری: مطالعه موردی بازار قزوین

کاوان گل محمدی^{1*}، ایوب مرادخانی²، سعاد معرفی³

- 1- کارشناسی ارشد مهندسی معماری، مدرس گروه معماری مرکز آموزش علمی کاربردی سنندج یک، کردستان، ایران، kavan.architect@yahoo.com
- 2- کارشناسی ارشد مهندسی معماری، مدرس تمام وقت گروه معماری مرکز آموزش علمی کاربردی سنندج یک، کردستان، ایران، ayobmoradkhani@yahoo.com
- 3- کارشناسی ارشد مهندسی معماری، مدرس گروه معماری دانشگاه آزاد واحد کرمانشاه، کرمانشاه، ایران، soadmoarefi@yahoo.com

چکیده

بازار همواره به عنوان یکی از تاثیرگذارترین ارکان شهر بر تحولات اجتماعی، سیاسی و اقتصادی مطرح بوده است. علاوه بر فضاهای اقتصادی، مهمترین فضاهای فرهنگی و اجتماعی شهر مانند مسجد جامع و سایر مساجد بزرگ، مدرسه های علمیه، خانقاه ها، زورخانه ها و غیره در امتداد آن قرار گرفته اند. اگر چه بازارها در ابتدای امر با اهداف اقتصادی ساخته شده اند، ولی ویژگی کالبدی و معماری آن به گونه ای بوده که آنها را تبدیل به دنیایی از فعالیت ها، تعاملات اجتماعی و اتفاقات شهری نموده است. متأسفانه امروزه پیوند این معماری با ارزش و غنی، با گذشته خود کمرنگ شده است و به آن توجه درخور نمی شود. این پژوهش با روش تحقیق کیفی- توصیفی- تحلیلی مبتنی بر نمونه موردی (بازار قزوین) در پی آن است با تأکید بر جنبه های پایداری اقتصادی موجود در ساختارهای بجای مانده از معماری گذشته ایرانی اسلامی، با تشریح نقاط عطف این بحران راهکارهایی را در جهت حفظ و توسعه پایدار آنها از نقطه نظر اقتصادی در قالب معماری امروزی ارائه نماید.

واژه های کلیدی: توسعه پایدار، پایداری اقتصادی، بازار قزوین، معماری ایرانی اسلامی

1- مقدمه

بازار در شهرهای تجاری و صنعتی سمبل مدیریت است که در طول قرن ها و تحت تاثیر دیگر شهرها شکل گرفته است. وجود بازار در شهرها بیانگر ارزش، رشد و موفقیت بوده که رابطه آن با جمعیت و بافت شهری و عکس العمل آن در مشکلات اجتماعی قابل توجه است. به اعتقاد محققان، بازار همیشه با زندگی روزمره مردم ارتباط مستقیم دارد و محور جاذبه اجتماعی و پایداری اقتصادی به صورت ضمانت اقتصادی محسوب می شود. به هر حال نقش و جایگاه بازار در شهر و جامعه اسلامی و توسعه پایدار آن کاملاً تعریف و به عنوان یک هویت شناخته شده در جهان مطرح است. بازارها در ایران نیز مهمترین محور ارتباطی، پایداری اقتصادی و اجتماعی بوده اند. علاوه بر فضاهای اقتصادی، مهمترین فضاهای فرهنگی و اجتماعی شهر مانند مساجد بزرگ، مدرسه های علمیه، کاروانسراها، حمام ها و غیره در امتداد آن قرار گرفته اند. اگر چه بازارها در ابتدای امر با اهداف اقتصادی ساخته شده اند، ولی ویژگی کالبدی و معماری آن به گونه ای بوده که آنها را تبدیل به دنیایی از فعالیت ها، تعاملات اجتماعی و اتفاقات شهری نموده است. بازار نه تنها قلب تپنده اقتصاد شهر بود، بلکه